

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Географічний факультет
Кафедра фізичної географії та геоекології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Голова Вченої ради
географічного факультету

Сергій ЗАПОТОЦЬКИЙ

«26» 2026 року

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ ТА ПІДГОТОВКИ ДО ЗАХИСТУ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА**

Галузь знань – 10 Природничі науки

Спеціальність – 103 Науки про Землю

Освітній рівень – бакалавр

Освітньо-професійна програма «Геоекологія та екосистемні послуги»

Вид компонента – обов’язковий (ОК 43)

Форма навчання – денна

Навчальний рік – 2026/2027

Семестр – 8

Кількість кредитів ЄКТС – 6

Мова виконання та оцінювання – українська

Форма атестації – підсумкова атестація (захист)

Викладачі – Голова та члени екзаменаційної комісії (затверджуються
наказом Ректора Університету на відповідний навчальний рік)

Пролонговано: на 20 /20 н.р. () « » 20 р.

на 20 /20 н.р. () « » 20 р.

Київ – 2026

Розробник: **Олена Гавриленко**, кандидат географічних наук, доцент, доцент
кафедри фізичної географії та геоєкології

ЗАТВЕРДЖЕНО

«25» серпня 2026 р.

Завідувач кафедри

Людмила БІЛОУС

Протокол № 1 від «25» серпня 2026 р.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

Протокол від 26 серпня 2026 року № 5

Голова науково-методичної комісії

(Наталія КОРОГОДА)

(підпис)

« 26 » серпня 2026 року

© О.П. Гавриленко, 2026;
© Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2026.

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
ЕТАПИ НАПИСАННЯ ТА ЗАХИСТ БАКАЛАВРСЬКИХ РОБІТ	6
ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ, ОФОРМЛЕННЯ ТА ДРУКУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА.....	10
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	14
ДОДАТКИ.....	15

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Кваліфікаційна робота бакалавра – самостійне наукове дослідження, що має внутрішню єдність і відображає хід і результати розробки обраної теми. Бакалаврські роботи виконуються за професійним спрямуванням, тобто спеціалізацією студента, і складають 6 кредитів, тобто 180 годин самостійної роботи студента.

Бакалаврська робота є обов'язковим освітнім компонентом ОПП «Геоєкологія та екосистемні послуги» (ОК 43), має обсяг 6 кредитів ECTS і є необхідною передумовою для присвоєння передбачених освітньою програмою кваліфікацій. У ході її виконання здобувачі формують наступні загальні та спеціальні (фахові) компетенції:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК6. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ФК06. Здатність інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання.

ФК14. Здатність до критичного осмислення основних теорій, методів та принципів природничих наук.

ФК17. Оцінювати та прогнозувати стан геосистем в умовах зростаючого антропогенного тиску.

Кваліфікаційна робота бакалавра має продемонструвати науково-професійну підготовку студентів зі спеціальності Науки про Землю у сфері геоєкологічних досліджень екосистемних послуг, зокрема й відновлення довкілля у повоєнний час. Під час написання та захисту кваліфікаційної роботи бакалавра перевіряються наступні програмні результати навчання: вміння збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області наук про Землю, геоєкології, маркетингу й відновлення екосистемних послуг (ПР01); вміти проводити польові та лабораторні геоєкологічні дослідження (ПР05); уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення, зокрема й щодо організації екосистемних послуг (ПР13); поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та

відповідальність за прийняття рішень (ПР19); оцінювати стан, стійкість та надійність геосистем, вартість екосистемних послуг (ПР22).

Атестація завершується видачою документу встановленого зразка про присудження ступеня бакалавра з присвоєнням освітньої кваліфікації: бакалавр з геоекології, маркетингу й відновлення екосистемних послуг за спеціальністю 103 Науки про Землю.

Дані методичні рекомендації мають на меті надання допомоги студентам у виконанні кваліфікаційної роботи.

ЕТАПИ НАПИСАННЯ ТА ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Ключовими *етапами* виконання кваліфікаційної роботи бакалавра є такі:

1. Вибір та затвердження теми кваліфікаційної роботи бакалавра.
2. Узгодження і затвердження плану роботи з науковим керівником.
3. Опрацювання літературних, інформаційних та статистичних джерел за темою роботи.
4. Проведення власного наукового дослідження за обраною темою.
5. Обробка фактичного матеріалу.
6. Написання тексту роботи (спочатку написання першого варіанту тексту, потім – подання його на ознайомлення науковому керівникові).
7. Усунення недоліків, написання остаточного варіанта тексту,
8. Оформлення роботи та здача її науковому керівнику для перевірки у встановлені терміни; у разі необхідності доопрацювання з врахуванням зауважень наукового керівника.
9. Отримання відгуку керівника.
10. Рецензування роботи.
11. Подача роботи на кафедру для перевірки на наявність плагіату та визначення рівня унікальності тексту.
12. Підготовка доповіді та презентації роботи.
13. захист кваліфікаційної роботи бакалавра на засіданні Екзаменаційної комісії.

Теми кваліфікаційної роботи бакалавра визначаються і затверджуються на засіданні кафедри. Студенти мають право обґрунтовано пропонувати власні теми, узгоджені з науковими керівниками. Теми кваліфікаційних робіт бакалавра не повинні повторювати теми курсових робіт. Студент має чітко усвідомлювати, що правильне обрання теми – це початковий крок до успішного написання кваліфікаційної роботи. При обранні теми роботи студенту належить враховувати власну обізнаність з обраної проблематики, усвідомлювати мету (кінцевий результат), а також врахувати, що кваліфікаційна робота має містити самостійне наукове дослідження.

Заяви про затвердження тем кваліфікаційних робіт бакалавра пишуть на ім'я завідувача кафедри фізичної географії та геоекології. Науковий керівник робить напис «Не заперечую» і ставить свій підпис та зазначає дату. Заяву підписує завідувач кафедри. Зразок заяви наведено в Додатку А. Тема кваліфікаційної роботи має бути обрана студентом та затверджена кафедрою не пізніше, ніж за 6 місяців до орієнтовного терміну її захисту.

Не допускається виконання кваліфікаційних робіт бакалавра без попереднього узгодження теми з науковим керівником та затвердження її на засіданні кафедри.

Написання кваліфікаційних робіт бакалавра здійснюється під керівництвом професорів та доцентів кафедри. Науковий керівник пропонує перелік базової рекомендованої літератури, узгоджує календарний план написання роботи, надає поточні консультації, контролює хід написання роботи, інформує завідувача кафедри про стан та загрози вчасного написання роботи, здійснює перевірку її змісту і оформлення та готує відгук на кваліфікаційну роботу бакалавра (загальним обсягом 16 годин, що передбачено навчальним навантаженням).

Мова виконання та захисту кваліфікаційної роботи – українська. Рішення щодо виконання та/або захисту кваліфікаційних робіт іншою мовою (англійською, іншими офіційними мовами Європейського Союзу) може бути прийняте проректором із науково-педагогічної роботи за заявою здобувача освіти, що підтримана профільною кафедрою, не пізніше затвердження ректором складу екзаменаційних комісій.

Кваліфікаційна робота бакалавра повинна містити:

- 1) обґрунтування актуальності теми дослідження, ступінь її наукової розробки у вітчизняній і зарубіжній науковій літературі;
- 2) чітке визначення об'єкту, предмету, мети, завдань та методів дослідження;
- 3) оцінку факторів та просторово-часовий аналіз об'єкту дослідження;
- 4) узагальнення результатів проведених досліджень, формулювання висновків та практичних рекомендацій щодо розв'язання розглянутих проблем.

Схвалену науковим керівником кваліфікаційну роботу бакалавра студент не пізніше, ніж за три тижні до захисту, в електронному вигляді надсилає керівнику з метою передачі її методисту кафедри для перевірки на плагіат та визначення рівня унікальності тексту. Після отримання позитивної відповіді щодо відсутності плагіату та за умови рівня унікальності тексту не менше 60%, робота засвідчується підписами наукового керівника та завідувача кафедри, передається на кафедру та реєструється. У випадку виявлення плагіату чи інших проявів академічної недоброчесності, а також за умови рівня унікальності тексту роботи менше 60%, кваліфікаційна робота до захисту не допускається.

Науковий керівник надає **відгук** про кваліфікаційну роботу, в якому зазначає актуальність теми, оцінює адекватність використаних методів дослідження, зазначає основний доробок автора, оцінює ефективність роботи студента. На титульній сторінці завідувач кафедри робить напис щодо рекомендації роботи до захисту,

зазначає дату та номер протоколу засідання кафедри, на якому прийнято рішення про рекомендацію роботи до захисту на Екзаменаційній комісії. Після цього здійснюється зовнішнє рецензування робіт. У **рецензії** зазначається актуальність теми, оцінюється відповідність отриманих результатів поставленим завданням, структура, форма та повнота викладу матеріалу, оформлення роботи. Рецензент обов'язково зазначає власну оцінку роботи («відмінно», «добре», «задовільно» або «незадовільно»).

Попередній захист кваліфікаційної роботи бакалавра проводять з метою оцінки її готовності до захисту за 1 місяць до основного. Участь студента у попередньому захисті є обов'язковою. На попередній захист (перегляд) студент повинен подати уповноваженій комісії від кафедри свою роботу, насамперед в електронному варіанті (в тому числі й для проведення перевірки на плагіат), відгук керівника (можливо усний, якщо керівник присутній на попередньому захисті), представити презентацію та доповідь. У виступі (7–10 хв.) студент розкриває структуру роботи та показує узгодженість усіх частин між собою, за необхідності демонструє ілюстративний матеріал. Після виступу студент відповідає на запитання членів комісії. Комісія дає зауваження та рекомендації щодо виконаної роботи та визначає рівень її готовності до захисту. Рішення про винесення кваліфікаційної роботи бакалавра кожного студента на захист на ЕК приймається на засіданні кафедри.

Захист кваліфікаційної роботи бакалавра проводиться на засіданні Екзаменаційної комісії (ЕК). До захисту кваліфікаційної роботи допускаються студенти, які виконали всі вимоги навчального плану. Кваліфікаційна робота бакалавра, яка має позитивні відгук наукового керівника та зовнішню рецензію, допускається до захисту на ЕК і повинна мати:

- переплетений вигляд;
- підписаний завідувачем кафедри титульний аркуш (зразок подано у додатку Б);
- наявність довідки, що підтверджує перевірку на плагіат;
- наявність письмового відгуку наукового керівника;
- наявність письмової рецензії фахівця із зазначеною оцінкою роботи.

Захист роботи проходить на відкритому засіданні Екзаменаційної комісії у присутності наукового керівника роботи. Процедура захисту включає усний виступ студента (до 7-10 хвилин), відповіді студента на запитання членів комісії, стислий виступ наукового керівника з оцінкою роботи студента, оголошення рецензії на роботу, відповіді студента на зауваження рецензента, обговорення кваліфікаційної роботи.

При виставленні підсумкової оцінки враховуються всі складові захисту: повнота представлення результатів дослідження у доповіді; володіння тематикою дослідження при відповіді на питання членів Екзаменаційної комісії; оцінка рецензента та відповідь на зауваження рецензента; відгук наукового керівника; рівень унікальності тексту роботи (що свідчить про авторський характер виконаного дослідження).

Під час захисту ведеться протокол засідання ЕК. Окремо відзначається думка членів ЕК про практичну цінність роботи і надаються рекомендації щодо використання пропозицій автора. Загальний час захисту кваліфікаційних робіт бакалавра не має перевищувати 25 хвилин у середньому на одного студента.

Підсумкова оцінка виставляється як середнє арифметичне з оцінок, виставлених Головою та членами ЕК. Після обговорення підсумків захисту на закритому засіданні ЕК виноситься її рішення. У разі незгоди між членами ЕК, думка Голови є вирішальною. Рішення комісії оголошується її Головою в той самий день.

Підсумкова оцінка виставляється за бальною та національною шкалами:

<i>Національна</i>	<i>Бальна</i>
Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

Для студентів, які з поважних причин не з'явилися на захист кваліфікаційних робіт бакалавра за встановленим графіком, як виняток призначається інший термін в межах днів роботи ЕК.

Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність. Виконання всіх навчальних і контрольних завдань здійснюється з дотриманням Хартії академічної доброчесності та чинних положень Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Під час реалізації освітнього компонента дотримуються принципи академічної доброчесності, зокрема принцип нетерпимості (нульової толерантності) до будь-яких проявів її порушення, відповідно до Закону України «Про академічну доброчесність» та внутрішніх актів Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Запозичення, використання даних, ідей, текстів, зображень, цифрових матеріалів та інших результатів мають бути належно атрибутовані. Порушення академічної доброчесності розглядаються відповідно до університетських процедур.

Використання штучного інтелекту. Інструменти штучного інтелекту можуть використовуватися лише у випадках і межах, визначених завданням та чинним Положенням про використання штучного інтелекту при реалізації освітніх програм у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. Здобувач освіти несе відповідальність за достовірність, коректність, оригінальність і академічну доброчесність поданого результату та, якщо це передбачено завданням або політикою Університету, зазначає факт, інструмент і мету використання ШІ. Використання ШІ під час індивідуальних контрольних заходів дозволяється лише за прямим дозволом викладача. Використання генеративного штучного інтелекту не допускається під час контрольних заходів (проміжний та підсумковий контроль).

Визнання результатів неформальної та/або інформальної освіти. Результати навчання, здобуті в неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути подані до визнання у встановленому Університетом порядку за умови їх відповідності результатам навчання цієї дисципліни та наявності підтвердних матеріалів.

ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ, ОФОРМЛЕННЯ ТА ДРУКУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

Кваліфікаційні роботи включають такі структурні складові: титульний аркуш, зміст, вступ, основну частину, що поділяється на розділи та підрозділи, висновки, список використаних джерел та додатки.

Сторінки нумерують арабськими цифрами без знака № та без крапки в кінці у правому верхньому куті сторінки. Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок, але не нумерують.

На титульному аркуші зазначають повну назву навчального закладу та його відомчу підпорядкованість, факультет, кафедру, на якій виконана робота, назву роботи, галузь знань, спеціальність, назву освітньої програми, дані про студента та наукового керівника, місто розташування Університету та рік подання роботи до захисту. Зразок титульного аркуша наведено в Додатку Б.

Зміст подають на початку роботи. Він містить найменування структурних частин роботи та відповідні номери початкових сторінок. Зразок оформлення змісту наведено в Додатку В. Заголовки головних структурних частин роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують прописними (великими) літерами напівжирним з вирівнюванням по центру. В кінці заголовків крапки не ставлять. Між заголовками та текстом залишається один пустий рядок. Кожна головна структурна частина роботи починається з нової сторінки.

Заголовки підрозділів друкують строчними (малими) літерами (крім першої великої) напівжирним з вирівнюванням по центру. В кінці заголовків підрозділів крапки не ставлять. Заголовки пунктів друкують строчними (малими) літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. В кінці заголовка ставиться крапка. Далі друкується текст пункту. Підрозділи та пункти продовжуються на поточній сторінці.

Текст роботи набирається з вирівнюванням по ширині.

Обов'язковим є посилання на всі джерела, з яких використано цитати, дані чи думки авторів. Цитування в тексті оформлюються згідно вимог ДСТУ 8302:2015 або АРА. Дослівні цитати подаються в лапках та обов'язково передбачають зазначення у посиланні номерів сторінок, наприклад: [5, с.124- 125]; (Гавриленко, 2023, с. 7). Посилання слід робити на останні видання публікацій. На більш ранні видання варто посилалися лише у тому разі, якщо в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання, на який посилається автор.

У *Вступі* роботи обсягом до 5 сторінок (залежно від загального обсягу роботи) розкривається сутність проблеми та її актуальність, об'єкт і предмет дослідження,

мета та завдання роботи, стан дослідження, використані методи, джерела інформації. Крім цього, доцільно коротко охарактеризувати обраний автором спосіб вирішення поставлених завдань та обґрунтування прийнятої структури. Відзначаючи практичну важливість здобутих результатів роботи, доцільно подати інформацію про ступінь їх готовності до використання або масштабів застосування.

Перший розділ зазвичай має теоретико-методологічний зміст. Він може розкривати такі аспекти: огляд літератури за темою роботи, теоретико-методологічні засади дослідження, методики і методи дослідження, історичні аспекти, аналіз зарубіжного досвіду тощо. Бажано закінчити цей розділ коротким резюме стосовно необхідності проведення досліджень у даному напрямі.

Наступні розділи аналітичного та оцінювального змісту можуть розкривати такі аспекти: характеристика території об'єкту дослідження, аналіз ресурсної бази, оцінка чинників та виявлення просторово-часових особливостей розвитку об'єкту дослідження, геоекологічних проблем території тощо. При цьому слід чітко вказувати, які розділи (підрозділи, частини) роботи виконані автором особисто або за його безпосередньої участі. Кожен із розділів роботи має бути самостійним дослідженням, але викладення кожного наступного розділу має логічно продовжувати попередній.

Останній (заключний) розділ зазвичай має синтетично-рекомендаційний зміст. Даний розділ може містити узагальнення проблем розвитку об'єкту дослідження, обґрунтування пропозицій та рекомендацій щодо їх розв'язання, удосконалення (оптимізації) предмету дослідження, визначення подальших перспектив розвитку тощо.

У **висновках** наводяться найважливіші наукові та практичні результати, одержані в результаті проведеного дослідження. Висновки дають уявлення про те, чи зумів студент справитися з поставленими у вступі завданнями. У них вказуються основні положення теоретичного та практичного характеру, до яких прийшов автор у результаті проведених досліджень і які є предметом захисту. Відмічається все нове, внесені автором у вирішення поставлених завдань. Висновки мають бути написані максимально лаконічно та містити не більше кількості пунктів, ніж кількості поставлених завдань, сформульованих у вступі відповідно до мети.

Після висновків у роботі подається список використаної літератури. Список використаних джерел наводиться в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків і оформляється згідно вимог ДСТУ 8302:2015 або АРА. Найменування латиницею подають після найменувань кирилицею. Зразки оформлення списку використання джерел подано у додатку Д.

Рисунки розміщують безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Рисунки повинні мати номер і назву, які розміщуються під рисунком напівжирним з вирівнюванням по центру. Рисунки позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу. Номер рисунку складається з номера розділу і порядкового номера рисунку, між якими ставиться крапка. Після номеру вказується назва рисунку, наприклад: Рис. 2.3. Назва рисунку (тобто третій рисунок у розділі 2). Після назви рисунку крапка не ставиться. Посилання на рисунок вказують таким чином: рис. 2.3.

Таблиці розміщують безпосередньо після першого посилання на них або на наступній сторінці. Кожна таблиця повинна мати номер та назву, які розміщують над таблицею, друкують напівжирним і вирівнюють по центру. Таблиці позначають словом «Таблиця» і нумерують послідовно в межах розділу. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка. Після номеру вказується назва таблиці, наприклад: Таблиця 3.1. Назва таблиці (тобто перша таблиця у розділі 3). Посилання на таблиці вказують таким чином: табл. 3.1. Таблиці можуть бути розміщені горизонтально або за потреби вертикально (у такому разі їх розміщують таким чином, щоб можна було читати з поворотом роботи за годинниковою стрілкою). Великі таблиці можна переносити на інший аркуш.

На всі рисунки і таблиці обов'язково мають бути посилання в тексті. Зразки оформлення рисунків і таблиць подано у додатку Г.

Формули (якщо їх більше ніж одна) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул розміщують біля правого краю аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (1.3) (тобто третя формула першого розділу). Посилання на формули зазначають у дужках, наприклад: за формулою (1.3). Вище і нижче від формули залишається один вільний рядок.

Додатки розміщуються в кінці тексту роботи після переліку використаних джерел. Напівжирним шрифтом великими літерами друкується слово ДОДАТКИ, що розташовується на листку формату А4 в центрі. Додатки не входять до нумерації сторінок у змісті. Додатки за потреби поділяють на структурні складові, які позначаються послідовно великими літерами української абетки (наприклад «Додаток А», «Додаток Б» і т. д.). Кожний додаток починають із нової сторінки. Рисунки і таблиці у додатках нумеруються послідовно в межах кожної складової (наприклад, Рис. А.2 або Таблиця Б.4). На кожен із додатків має бути посилання в тексті. Додатки є факультативною частиною роботи і мають створюватися тоді, коли обсяг основного тексту перевищує встановлений ліміт або необхідно подати табличні чи

розрахункові (розрахунково-графічні) матеріали, які не є основними для розкриття змісту окремого розділу (підрозділу) або теми взагалі.

Тексти робіт друкують на окремій сторінці стандартних аркушів формату А4 у середовищі текстового редактора Ms Word. Орієнтовний обсяг основного тексту становить для кваліфікаційної роботи бакалавра – 65 сторінок.

Кваліфікаційні роботи бакалавра:

- У складаються з 3-4 розділів;
- У містять анотації українською та англійською мовами (до 150 слів), що включають прізвище та ім'я автора, назву роботи, резюме, ключові слова;
- У містять ґрунтовний аналіз фахової літератури, опис методики дослідження;
- У містять обрахунки, аналіз та узагальнюючі висновки, що відображають теоретичні знання та практичні навички, отримані при вивченні фахових дисциплін та при проходженні виробничої практики;
- У включають 5-7 змістовних рисунків: логічні схеми, діаграми, графіки, карти та картосхеми (авторство мінімум 3 рисунків має належати студенту, решта повинні мати посилання на першоджерело), а також до 10 ілюстративних рисунків (у т. ч. фотографій) з обов'язковим посиланням на першоджерело;
- У список використаних джерел має включати не менше 30 найменувань за темою роботи. Обов'язковим є посилання не менше, ніж на 10 наукових статей за темою кваліфікаційної роботи, опублікованих в останні 10 років.

Загальні вимоги щодо оформлення тексту кваліфікаційної роботи бакалавра:

- У шрифт Times New Roman 14 з інтервалом 1,5 (30 рядків на сторінці) без відступів між абзацами;
- У поля: ліве – 25 мм, праве – 15 мм, верхнє і нижнє – 20 мм;
- У абзацний відступ (відступ першого рядка) має бути однаковим по всьому тексту та дорівнювати 125 мм;
- У вирівнювання тексту (крім заголовків розділів) – за шириною. У таблицях та рисунках допускається використання шрифту розміром 12 та одинарного інтервалу.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Біла, С. (2025). Методичні засади організації науково-дослідницької діяльності учнів та студентів при аналізі письмових спогадів пересічних людей. *Молодь і ринок*, 1(233), 100-1-5. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.322521>
2. Бондаренко Е.Л., Даценко Л.М., Підлісецька І.О. Методичні рекомендації до виконання та підготовки до захисту курсових і кваліфікаційних робіт бакалавра за спеціальністю “Науки про Землю”. Київ, 2022. 55 с.
3. Бондаренко Е.Л., Даценко Л.М., Підлісецька І.О. Програма та методичні рекомендації до виконання та підготовки до захисту кваліфікаційної роботи бакалавра (за професійним спрямуванням). Київ, 2025. 29 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1l157NnIsaWmyktwBnZewLBFzbdr5Kt4l/view>
4. Гавриленко О.П., Білоус Л.Ф. Методичні рекомендації до написання магістерських робіт. Київ, 2024. 18 с. URL: https://geo.knu.ua/wp-content/uploads/2025/05/ok_17-doop.pdf
5. Момот, О., Хоменко, П., & Зайцева, Ю. (2025). Формування науково-дослідницької компетентності студентів. *Педагогічна Академія: наукові записки*, (18). <https://doi.org/10.5281/zenodo.15455730>
6. Положення про організацію освітнього процесу в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (2022). URL: https://knu.ua/pdfs/official/Polozhennia-pro-organizatsiyu-osvitniogo-procesu-11_04_2022.pdf
7. Скорочені таблиці УДК он-лайн. Книжкова палата України. URL: https://ukrbook.net/UDC_n/UDC/UDC_skoroch_table.html
8. Стандарт вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня, галузь знань 10 – “Природничі науки”, спеціальність 103 – “Науки про Землю”. Затверджений і введений в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.05.2019 р. № 730. Київ, 2019. 14 с.

ДОДАТКИ

Зразок заяви*

Завідувачу кафедри фізичної географії
та геоекології географічного факультету

Ім'я та прізвище

студента(-ки) 4 курсу ОР Бакалавр

ОПП «_____»

групи _____

ПІБ (повністю)

ЗАЯВА

Прошу дозволити мені виконувати кваліфікаційну роботу на тему

«_____» та призначити науковим

(назва кваліфікаційної роботи)

керівником

_____.

посада та ПІБ (повністю)

дата

підпис здобувача

*** пишеється власноруч**

Зразок титульної сторінки

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Географічний факультет
Кафедра фізичної географії та геоекології

На правах рукопису
УДК 911.3

НАЗВА РОБОТИ

Галузь знань: 10 Природничі науки
Спеціальність: 103 Науки про Землю
Освітня програма: Геоекологія та екосистемні послуги

Кваліфікаційна робота

Студента/ки 4-го курсу
ОР Бакалавр

1

Науковий керівник:

2

3

Київ 20__

¹ Прізвище, ім'я та по-батькові студента/ки

² Науковий ступінь та посада наукового керівника, наприклад: доктор географічних наук, професор або кандидат географічних наук, доцент

³ Прізвище, ім'я та по-батькові наукового керівника

Зразок оформлення змісту роботи

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	3
Розділ 1. НАЗВА ПЕРШОГО РОЗДІЛУ	5
1.1. Назва першого підрозділу розділу 1	5
1.2. Назва другого підрозділу	13
1.3. Назва третього підрозділу	17
...	
Розділ 2. НАЗВА ДРУГОГО РОЗДІЛУ	25
2.1. Назва першого підрозділу розділу 2	25
2.2. Назва другого підрозділу	34
2.3. Назва третього підрозділу	43
...	
Розділ 3. НАЗВА ТРЕТЬОГО РОЗДІЛУ	49
3.1. Назва першого підрозділу розділу 3	49
3.2. Назва другого підрозділу	57
3.3. Назва третього підрозділу	65
...	
ВИСНОВКИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75
ДОДАТКИ	78

Зразок оформлення таблиць

Таблиця 1.1. Класифікації екосистемних послуг (складено за даними [31])

Концепція	Тлумачення екосистемних послуг	Одиниці класифікації
МЕА (2005)	Вигоди, які люди отримують від екосистем	1. Забезпечувальні 2. Регулювальні 3. Підтримання 4. Культурні
ТЕЕВ (2010)	Прямий або непрямий внесок екосистем у добробут людей	1. Забезпечення 2. Регулювання 3. Габітатні 4. Естетичні на культурні <i>22 підгрупи</i>
CICES (2012)	Внесок екосистем у добробут людства	1. Забезпечення 2. Регулювання і підтримання 3. Культурні <i>8 підрозділів. 20 груп і 48 класів</i>

Зразок оформлення рисунків

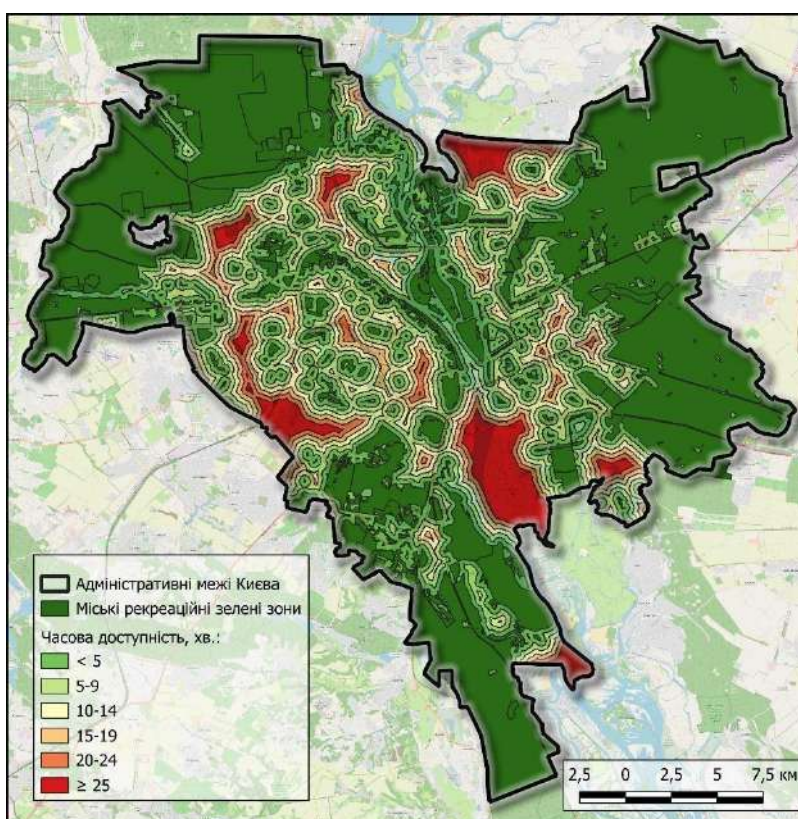

Рис. 3.2. Пішохідно-часова доступність рекреаційних зелених зон міста Київ

Приклад оформлення списку використаних джерел

Книги (підручники, навчальні посібники, монографії тощо):

Один автор

Гродзинський М.Д. Пізнання ландшафту: місце і простір: монографія у 2-х т. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2005. Т.1. 431 с. Т.2. 503 с.

Два автори

Шищенко П.Г., Гавриленко О.П. Геоекологія України: підручник. Київ: ДП «Прінт Сервіс», 2017. 494 с.

Три автори

Писаренко В.М., Писаренко П.В., Писаренко В.В. Агроєкологія: навч. посіб. Полтава: Говоров С.В., 2008. 255 с.

Чотири і більше авторів

Відходи виробництва і споживання та їх вплив на ґрунти і природні води: навч. посіб. / Савицький В.М. та ін. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2007. 152 с.

Книги за редакцією

Доклінічні дослідження ветеринарних лікарських засобів / за ред. І. Я. Коцюмбаса. Львів: Тріада плюс, 2006. 360 с.

Наукові статті у журналах або розділи книг:

Гавриленко О.П. Конфлікти природокористування в контексті втрати екосистемних послуг. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Географічні науки*. 2019. Вип. 10. С. 101-106. <https://doi.org/10.32999/ksu2413-7391/2019-10-14>

Havrylenko O., Shyshchenko P., Tsyhanok Ye. The green infrastructure within the framework of the concept of a compact city (by example of Kyiv). *Journal of Geology, Geography and Geoecology*. 2021. 30(2), pp. 275-288. <https://doi.org/10.15421/112124>

Шищенко П.Г., Гавриленко О.П., Циганок Є.Ю., Білоус Л.Ф. Вартість житла як плата за екосистемні послуги міських зелених зон (на прикладі Києва). *Український географічний журнал*. 2024. № 2. С. 33-42. <https://doi.org/10.15407/ugz2024.02.033>

Shyshchenko P., Havrylenko O., Tsyhanok Ye., Munich N. Restoration of degraded urban wetlands (by the case of Sovski ponds in Kyiv). *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Географія*. 2022. Вип. 2(83). С. 62-69. <http://doi.org/10.17721/1728-2721.2022.82.9>

Окрема частина багатотомного видання:

Гавриленко О.П. Коефіцієнт антропогенної перетвореності ландшафтів. Екологічна енциклопедія: у 3 томах. Київ: ТОВ «Центр екологічної освіти та інформації», 2007. Т. 2: Є-Н. С. 179.

Тези у матеріалах конференцій, круглих столів, з'їздів:

Havrylenko O., Tsyhanok Ye., Shyshchenko P., Samoilenko V., Bilous L. Geoinformation support for urban green space planning in the conditions of climate change (by the case of Kyiv). *Proceedings of the XXth International conference "Geoinformatics: Theoretical and Applied Aspects"*. 2021. Pp. 1–6. <https://doi.org/10.3997/2214-4609.20215521007>

Автореферати дисертацій та дисертації:

Циганок Є. Ю. Ландшафтно-екологічна організація природоохоронних територій урбанізованих зон (на прикладі міста Києва): автореферат дис. на здобуття наук. ступеня доктора філософії : 106. Київ, 2021. 20 с.

Корогода Н.П. Методика геоінформаційного математично-картографічного моделювання проектної регіональної екомережі в басейні Росі: дис. канд. геогр. наук : 11.00.11 / Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. Київ, 2005. 231 с.

Законодавчі та нормативні документи:

Земельний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. (станом на 01.09.2024 р.). Київ: ПАЛИВОДА А.В., 2024. 165 с.

Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16 червня 1996 р. № 2457-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 34, ст.503.

Електронні ресурси:

Розроблення науково-методичних засад щодо оцінки екосистемних послуг з врахуванням необхідності виконання рішень міжнародних природоохоронних договорів. URL: <https://mepr.gov.ua/wp-content/uploads/2023/05/Prezentatsiya-zvitu-Posludy-ekosystem-04-12-2019-V1-1.pdf> (дата звернення: 15.04.2024).

Common International Classification of Ecosystem Services. URL: <https://cices.eu/content/uploads/sites/8/2018/01/Guidance-V51-01012018> (дата звернення: 15.04.2024).